

К. О. Кравченко

ВПЛИВ БЛОКАТОРІВ ГЛУТАМАТЕРГІЧНОЇ ПЕРЕДАЧІ НА ТРИВОЖНО-ЕМОЦІЙНУ ПОВЕДІНКУ БІЛИХ ЩУРІВ З ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ПІДГОСТРОЮ ІШЕМІЄЮ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Дніпропетровська державна медична академія

Судинна патологія мозку у хворих призводить до багатьох розладів його діяльності: порушення поведінки, пам'яті (у тому числі амнезії), емоційного статусу, тривожних розладів [1].

При ішемічному ураженні мозку знижується мозковий кровотік внаслідок чого порушуються функції дихального ланцюга мітохондрій, енергетичного обміну іонного гомеостазу клітини і підвищується внутрішньоклітинний вміст іонів кальцію, що супроводжується глутаматною «ексайтотоксичністю», активацією внутрішньоклітинних ферментів, збільшенням синтезу NO, розвитком оксидативного стресу, експресією генів, аноксич-

ною деполяризацією мембран і загибеллю клітини [2].

Останнім часом активно проводиться пошук нових нейрорепротекторів серед речовин, які впливають на глутаматергічну систему. Ми використали для цього тестування похідні 2-аміно-6-бензотіазолу, що сповільнюють глутаматергічну трансмісію — рилутек (МНН — рилузол, Aventis Pharma, Франція), боризол (МНН — рилузол, Борщагівський ХФЗ, Україна), амдифлузол (синтезований у дослідно-впроваджувальній лабораторії Борщагівського ХФЗ, Україна).

Метою дослідження було вивчення орієнтовно-дослідницьких реакцій щурів з експериментальною підгострою іше-

мією головного мозку при застосуванні цих трьох препаратів.

Матеріали та методи дослідження

Експерименти проводили на 30 білих безпородних щурах обох статей, масою 160–180 г, яких утримували на стандартному раціоні віварію. Експериментальною моделлю був патологічний процес, який розвивається у тварин в умовах необоротної односторонньої оклюзії загальної сонної артерії до місця її біфуркації на зовнішню та внутрішню гілки. Оперативне втручання проводили згідно з методичними рекомендаціями [3] під натрій-тіопенталовим наркозом (40 мг/кг).

Таблиця

Вплив рилутеку, боризолу й амдифлузолу на показники поведінкових реакцій щурів з підгострою ішемією головного мозку в тесті «відкрите поле»

Препарат	Показники поведінкових реакцій				
	Рухова активність		Дослідницька активність	Емоційність	
	Горизонталі	Вертикалі	Нірки	Болюси	Грумінг
Гострий період з 1-ї до 4-ї доби					
Інтактні щури	43,00±6,73	8,83±3,80	5,33±1,59	1,30±0,46	3,00±1,91
Боризол	8,00±2,08*	0,33±0,47*	1,00±0,58*	0,83±1,34*	1,83±1,21
Рилутек	6,16±2,41*	0,89±0,72*	1,24±0,59*	0,67±0,43*	2,02±0,87*
Амдифлузол	5,33±1,97*	0,67±1,10*	1,50±1,25	0,53±0,33	1,50±1,25
Контроль	20,83±7,20**	3,17±1,57	4,00±1,29	0,33±0,13	1,17±0,37
Відновний період з 5-ї до 14-ї доби					
Інтактні щури	46,33±5,28	7,00±3,10	5,00±3,20	1,50±0,50	1,33±1,25
Боризол	12,00±4,73*	3,33±1,39*	2,33±1,05*	0,17±0,07*	2,17±0,37*
Рилутек	12,67±3,56*	2,88±1,32*	2,14±0,69*	0,33±0,11*	2,12±0,57
Амдифлузол	11,00±3,79*	2,33±0,94*	2,17±0,69*	0,83±0,33	2,33±0,94
Контроль	36,67±8,69	7,83±1,67	4,00±2,24	1,12±0,70	2,00±0,58**

Примітка. * — $P < 0,05$ — вірогідні відмінності по відношенню до показників контролю; ** — до інтактних.

Щури були розділені на групи: I — псевдопроперовані тварини (інтактні); II — тварини з ішемією (контроль); III — тварини з ішемією, що одержували рилутек у дозі 5 мг/кг; IV — тварини з ішемією, що одержували боризол у дозі 5 мг/кг, V — тварини з ішемією, що одержували амдифлузол у дозі 14 мг/кг. У кожній групі було по 6 тварин. Після операції похідні 2-аміно-6-бензотіазолу вводили внутрішньошлунково 1 раз на добу протягом 14 діб.

Для оцінки динаміки порушень поведінки тварин використовували методи, що застосовуються у нейропсихофармакології. Оцінювали реакції орієнтовно-дослідницької поведінки тварин у тесті «відкрите поле» на 4-ту і 14-ту добу [4; 5]. Поведінкові реакції тварин у цьому тесті звичайно використовують як простий тест емоційності. Ті тварини, які менше пересуваються і в яких спостерігається надмірна дефекація в ситуації відкритого поля, вважаються більш емоційними, ніж ті, які багато пересуваються, але мають низький рівень дефекації. Якщо тварин помістити у нове оточення, то це приводить до виникнення дослідницької поведінки, якій все ж заважають умови, які викликають жах [4].

Отриманий цифровий матеріал обробляли статистично за допомогою t-критерію Стьюдента [6]. Під час проведення дослідів дотримувалися правил роботи з лабораторними тваринами [7].

Результати дослідження та їх обговорення

У тварин із порушенням мозковим кровообігом спостерігали зміни всіх компонентів поведінки порівняно з псевдопроперованими щурами (таблиця, рисунок). Встановлено значне зниження орієнтовно-дослідницької активності тварин контрольної групи (ішемія) в період з 1-ї по 14-ту добу спо-

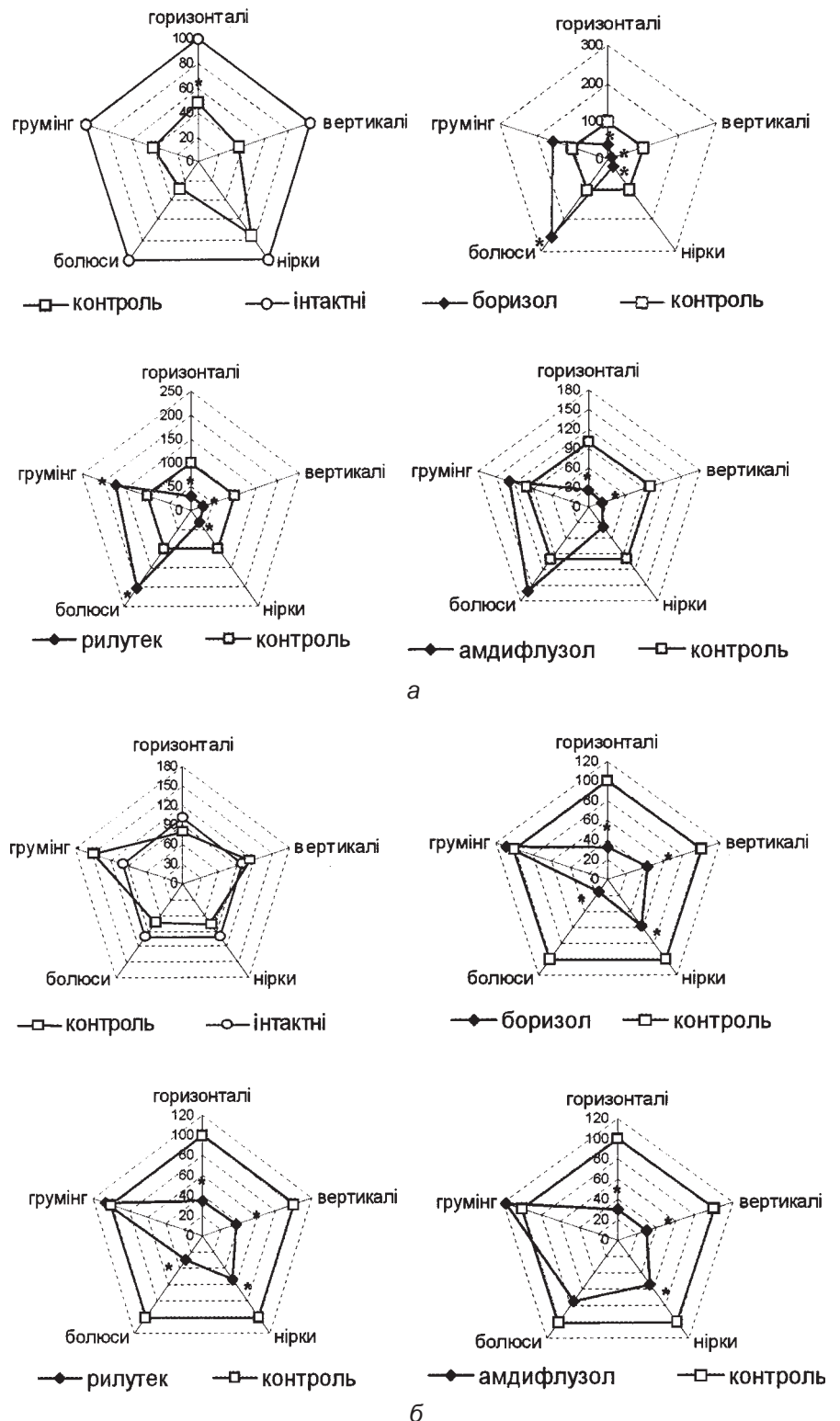

Рисунок. Зміни поведінкових реакцій щурів у гострий (а) і відновний (б) період підгострої ішемії головного мозку в тесті «відкрите поле»
Примітка. * — $P < 0,05$ — відмінності вірогідні відносно інтактних тварин.

стереження, особливо у гострий період (1–4-та доба). Так, на 4-ту добу експерименту рухова активність знижується практично вдвічі порівняно з інтактними щурами ($P < 0,05$), показник дослідницької активності — кількість зазирань у

нірки — знижується на 24,95%. У цих щурів також відмічався дефіцит емоційності: ознаки грумінгу і дефекація знижувались на 4-ту добу ішемії на 61,0 і 74,61% відповідно (рисунок, а). Отримані результати свідчать про те, що у щурів

з ішемією мозку на 4-ту добу спостереження відмічаються різко виражені порушення загальної рухової активності та емоційної поведінки.

Боризол, рилутек й амдифлузол здійснювали загальний депримуєчий вплив на орієнтовно-дослідницьку активність щурів із порушеним мозковим кровообігом. Так, горизонтальна активність щурів вірогідно знижувалася під впливом боризолу, рилутеку і амдифлузолу на 61,59, 70,42 і 74,41 %; кількість вертикальних стійок вірогідно зменшувалася на 89,58, 71,92 і 78,86 %; кількість зазирань у нірки — на 75, 69 і 62,5 % відповідно порівняно з контролем ($P < 0,05$). Однак на 4-ту добу ішемії препарати значно покращували емоційний компонент поведінки щурів, причому позитивний ефект рилутеку та боризолу на емоційність тварин був більш виражений, ніж в амдифлузолу. Так, кількість актів грумінгу збільшувалася при дії боризолу, рилутеку й амдифлузолу на 56,41, 72,64 % ($P < 0,05$) і на 28,20 %; а кількість болюсів дефекацій збільшувалася відповідно на 151,15, 103 і 60,6 % порівняно з контролем ($P < 0,05$).

Горизонтальна рухова активність у щурів, які піддавалися дії ішемії головного мозку, нижча на 14-ту добу експерименту (у відновний період), порівняно з тваринами інтактної групи, на 20,85 %. При цьому вертикальна активність збільшується на 11,85 % порівняно з інтактними щурами. Є зміни і в дослідницькій активності щурів: кількість нірок знижується на 20 % порівняно з псевдопроперованими щу-

рами. Кількість актів грумінгу вірогідно збільшується вдвічі ($P < 0,05$), а кількість болюсів дефекації зменшується на 25,33 % порівняно з інтактними щурами (рисунк, б). Таким чином, показники орієнтовно-дослідницької та емоційної активності щурів до 14-ї доби підвищуються порівняно з цими показниками у гострий період ішемії.

Боризол, рилутек й амдифлузол на 14-ту добу спостереження вірогідно знижують рухову активність щурів з ішемією: горизонтальну — на 67,27, 65,45 і 70 %; вертикальну — на 57,47, 63,22 і 70,24 % порівняно з контролем ($P < 0,05$). Дослідницька активність ішемізованих тварин під впливом препаратів знижується практично вдвічі порівняно з контролем. Показники емоційної складової поведінки щурів змінюються неоднозначно: кількість актів грумінгу дещо перевищує контрольні значення — на 8,5, 6 і 16,5 % під впливом боризолу, рилутеку і амдифлузолу відповідно; а кількість болюсів дефекації знижується вірогідно під дією боризолу і рилутеку на 84,82 і 70,53 % відповідно ($P < 0,05$), незначно знижується — на 25,89 % — у разі застосування амдифлузолу (див. рисунок, б). Отже, амдифлузол здійснює позитивний вплив на покращання емоційності ішемізованих щурів.

Висновки

1. Експериментальна ішемія головного мозку характеризується значним зниженням орієнтовно-дослідницького й емоційного компонента безумовно-рефлекторної діяльності тварин.

2. Боризол, амдифлузол і рилутек у цих умовах проявляють виражений депримуєчий ефект тільки стосовно орієнтовно-дослідницької, але не емоційної активності.

3. Препарати знижують тривожність, тобто покращують емоційність щурів із церебральною ішемією: амдифлузол > боризол = рилутек.

ЛІТЕРАТУРА

1. Влияние анксиолитиков на поведение и электрофизиологические показатели крыс при сосудистой патологии / Г. М. Молодавкин, М. К. Садиков, Т. А. Воронина и др. // Эксперим. и клин. фармакология. — 2004. — Т. 67, № 6. — С. 16-19.

2. Влияние фенил-т-бутилнитрона, мексидола и нооглютила на зону ишемического поражения мозга и память крыс после окклюзии средней мозговой артерии / О. В. Поварова, Т. Л. Гарибова, Е. И. Каленикова и др. // Там же. — № 1. — С. 3-6.

3. Доклінічні дослідження лікарських засобів: Метод. рекомендації / За ред. О. В. Стефанова. — Вид. дім «Авіценна», 2002. — 527 с.

4. Буреш Я., Бурешова О., Хьюстон Д. П. Методики и основные эксперименты по изучению мозга и поведения. — М.: Высш. шк., 1991. — 399 с.

5. Калуев А. В. Стресс, тревожность и поведение. Актуальные проблемы моделирования тревожного поведения у животных. — К., 1998. — 95 с.

6. Лапач С. Н., Чубенко А. В., Бабич П. Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием EXCEL. — К.: Морион, 2001. — 408 с.

7. Науково-практичні рекомендації з утримання лабораторних тварин та роботи з ними / Ю. М. Кожемякін, О. С. Хромов, М. А. Філоненко, Т. А. Сайретдінова. — К., 2002. — 155 с.

